

PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SVOBODNEGA TRŽAŠKEGA OZEMLJA

Leto IV - Cena 15 lir - 6 jugolir - 2.50 din

TRST sreda, 25. februarja 1948

UREDNIŠTVO IN UPRAVA trg GOLDONI I, I. NAD.
 Telefon: Uredništvo 93-806 in 93-808 — Uprava 93-807
 Rokopisi se ne vračajo.
 OGLASNI pri Upravi od 8.30 do 12 in od 15 do 18 - Tel. 93-807
 CENE OGLASOV: Za vsak mm višine v širini enega stolpca:
 trgovski 40 lir, finančni in pravni 60 lir, osmrtno 70 lir.
NAROČNINA
 Čena A: mesečna 280, štiričlana 750, polletna 1400, letoletna 2600
 Čena B: 344, 414, 792, 1440 jugolir; FLRJ: 55, 165, 330, 660 din.
 Poštni tekoči račun za STO-ZVD na ime: Založništvo Primorski
 dnevnik; Trst 11-5374. — Tekoči račun za Jugoslavijo
 na ime: Primorski dnevnik - uprava; Ljubljana 6-96601-19
 Poština plačana v gotovini
 Spedizione in abbon. postale **Štev. 830**

LJUDSKA VOLJA V ČSR SE VEDNO BOLJ UVELJAVLJA

Akcijski odbori izvajajo čistko po vsej državi - Akcijski odbor socialdemokracije odstrani desničarsko vodstvo - Fierlinger obsoja desničarsko politiko socialdemokracijske stranke

PRAGA, 24. — Akcijski odbori, ki so se te dni ustanovili, prevzamejo oblast po vsej Češkoslovaški. Določeni vseh političnih preplazili člani strank, sindikatov, knjižnih odborov in verskih organizacij se zbirajo po mestih in v njih odstranjujejo iz upravnih radov tiste funkcije, ki so na kakšen koli način zapleteni v zvezi s republiko.

V Bratislavi je akcijski odbor prevzel oblast ljudskih komisarjev demokracijske stranke, ki jih je v soboto odstavil predsednik komisarjev. V slovaški demokracijski stranki se opano razkoraj in njeni vodilni člani napovedujejo ustanovitve nove napredne stranke.

V Pragi so ministri slovaške demokracijske stranke, ki so bili po ostanku odstavili z njihovih položajev. Sinoči so skupine železničarjev pozvale ministra za transporte Petorja, naj zapusti tvoj, ker delavci nimajo zaupanja v njega.

Napetost v zadnjem tednu, ko so demokracijski ministri govornili pred ljudstvom zasrkjenost za novo državo, se je preteklo noč spremenila in akcijekega duha. Javnost nastop ministrskega predsednika in neodločenost in nepoštosten desničarskih socialistov je ustvarila v narodni mečejoje nado- enotnost ter je sprožila akcijo delavstva.

Sinoči je Klement Gottwald na znanem zboru akcijskega odbora v Pragi izrazil prepričanje, da se bova njegove in stališče predstavnika Beneša glede rešitve vladne krize približali. Poudaril je, da se ustanavljajo protustranske vlade in da njegova stranka nikakor ne bo delovala v parlamentarni demokraciji. Te vesti so razžirili tisti, ki so se proglasili za branilce demokracije, v resnici pa so pripravljeni začeti proti ljudstvu.

Gottwald je zagotovil nato, da se bo vlada ljudske fronte predstavila parlamentu in da upa, da bo došla njegovo zaupanje.

V Pragi se je dva milijona in pol stanovnikov po vsej državi udeležilo v soboto svarilne stavke. Sidelikali »Prace« poudarja, da ni nopolno »atle, ki bi se lahko dvignila proti vladi ljudstva, ki hoče odstraniti sboferje s poti, ki vodi k so-

Wallace predložil načrt za gospodarsko obnovo Evrope

OBNOVA POLJSKIH RUDNIKOV BI KORISTILA EVROPI — VPRAŠANJE JUGOSLOVANSKEGA ZLATA — NADZORSTVO NAD PORURJEM — OB- SODBA VLADNE POLITIKE ZARADI VMEŠAVANJA V NOTRANJE ZADEVE DRUGIH DRŽAV — O SODELOVANJU Z ZSSR

WASHINGTON, 24. — Henry Wallace je pred komisijo zbornice za zunanjo politiko označil Marshallov načrt kot novo obliko diskreditirane Trumanove doktrine, ki kot vzorec za vojno. Nato je postavil v osmih točkah svoj lasten program za pomoč Evropi, ki na, bi ga izvedla OZN in ki bi bil namenjen samo gospodarski obnovi ne pa v politične in vojaške namene. Vse sedanji načrt za evropsko obnovo je označil z besedami »vse za Wall Streets«.

V svojem načrtu predlaga Wallace posojilo 50 milijard dolarjev, ki bi se uporabili po 5 milijard skodi 10 let. Pri OZN bi se ustanovili fond za obnovo poljedelstva in industrije uničenih držav, obnovile naj bi se predvsem države, ki so v vojni največ trpele, na glede na njihovo politiko, ki jo zasledujejo; isto načelo bi moralo veljati za dovolitev posojil tem državam.

Pristojni in stalno bivaajo na Tržaški ozemlju, pa naj si bo to pod anglo-ameriško upravo ali pa pod jugoslovansko. S tem je pobito kakšno koli natočevanje Hecmer-ovega časopisa »Gicrnale di Trieste«, ki je včeraj objavil lažljivo vest, da tujim novinarjem ne dovolijo, da prisostvujejo razpravi.

Glede časopisa »Ultimissima«, ki je dne 23. t. m. napisal članek, da se začne razprava proti benediktincem iz samostana Dajla v Bujeh in da je bil ubit Josip Varin, ki bi moral biti glavna razbremenilna priča na razpravi, nam je odgovoril Stocca postal sledeče pojasnilo:

»Potrjuje, da pok. Varin, ki je bil ubit v Novigradu, nima nič skupnega z razpravo proti benediktincem iz Dajle. V tej razpravi ni bil sploh nikdar imenovan, zato ni govora, da bi bil priča.«

Z naše strani dajamo, da črnoborjancem Josip Varin, ki je bil ubit v Novigradu, nima nobenega opravka z razpravo proti benediktincem. Pač pa je kot obremenilna priča poklican na razpravo Varin Guido, ki prav tako nima ničesar skupnega z Josipom Varinom.

Razprava proti menihom iz Dajle je odgodena

Soletke reakcije okrog procesa - Razprava bo javna

Nepopolno zanimanje je vladalo v Bujah za sodno razpravo proti fratrom črnoborjancem v samostanu v Dajli. Dvorana v tem mestu ljudskemu, kjer bi se razprava, je bila prepolna, da bi sprejela množico vojnih kmetov, bivših kolonov, ki so iz hod nedavna usmiljeni fra-nci izogavljali. Nič manjše ni bilo zanimanje med meštani Buj.

Toda pred začetkom razprave je benediktinec odvetnik Stocca predlagal sodišču, naj bi odgodilo razpravo za teden dni, ker mu prav včeraj jutraj urna zveza je sprejelo in razpravo odložilo do sred 2. marca.

Odvetnik Stocca je povedal, da se v nedeljo popoldne v bližini samostana ustavili trije neznan-ki, ki so govorili italijanski s krajev- nim istrskim naglasom. Trije neznan-ki so odvetniku zagrozili, naj ne brani fašistov iz Dajle, ker bi se mu v nasprotjem primru lahko kaj hudoga zgodilo. Odvetnik je povabil tri provokatorje, naj grejo z njim k oblatem, toda neznan-ki so tako odkurili. Jasno je, da so vsi trije neznan-ki bili navadni provokatorji v službi reakcije, ki bi tu kot tak, skušala razširiti novico, da grozijo branilec obtožbe, da bi na ta način lahko trobil, v kakšnem označju se vsi razprava.

Razprava, o kateri smo zadnji turetok dobili poročilo, da ne bo 2. marca, kakor je bila prvotno do- ločeno, temveč šele naslednjega dne 3. je javna in dostopna vsakomur, ki ima osebno izkaznico z dvema črtama. Torej onim, ki so

(Nadaljevanje)

Čisto poglavje govori o organi- zaciji uprave ter razlaga na kratko osnovno znanega ukaza št. 11 iz leta 1915 ter pravi, da imenuje vlada upravo predsednikove cone ter svete iz predstavnikov političnih strank izvešiti levičarsko organizacijo vladi ter krajevne komunistične organizacije. Ki sta odločili vstopiti v ustanove krajevne uprave, v ka- terih bi bili tudi zastopniki ostalih političnih strank. Mnenja smo, da če bi bil general bolje informiran o stanju občinskih svetov (brez ozir- na na novo zgornjo pripombo), bi se ne bilo zgovorno v svojem poročilu. V tem poglavju zremo tudi nekaj vseh vti in racionaliziralna upra-va s stopitvijo konske uprave z vlado uprave, kakor je to pripo- moč preiskovalna komisija za vlado. Vroki so bili zares globoki, kakor je bilo, kar pomeni, da ni bilo naloženo v zadevi razlage mi- lenja, da bi VU bila prepolna, da bi uknila stare izlo- čene zakone in prečila in se izo- ločeno naložila funkcijo ljudske uprave. Kom spadajo ukazi, ki so namenjeni vsi v vedu. Glede tehniških ukazov, ki imajo zakonno moč, so torej VU nepopolnoma oboževali o samolasti-

PRENEHATI MORA NASILJE civilne policije nad prebivalstvom

PROTESTNO ZBOROVANJE V NABREŽINI PROTI METODAM CIVILNE POLI- CJE, KI SE JE VCERAJ ZNOVA ZNASILA NAD MIRMIM PREBIVALSTVOM IN NEUPRAVIČENO ARETIRALA ŠEST TOVARIŠEV

Po manifestacijah protestnih stavkav, ko neštivilnih pismih, ki jih je ljudstvo poslalo vojaški upra- vi, v katerih je obsodilo postopa- nje civilne policije in aretacije to- varšev Vilharja in Abrama, se je ljudstvo nabrežinskega okraja večer- naj popoldne zbralo v Nabrežini, da se pomeni, kako naj odgovori na policijski teror, ki se je zadnje dni prav posebno razpel v tem okraju.

Okrog 16.30 se je velika množi- ca zbrala na glavnem trgu pred grobovi padlih v borbi za svobodo. Komaj se je dvignil tov. Slavec Aldo, da bi se pgovoril z zbrano množico, že se je prikazala voja- ska policija, ki je hotela prekiniti to- varšev. Tovarši so se trenutno umaknili. Tovarši Slavec in v kratkih besedah pouda- rili, da pač nič ne more kratiti pravice domačinom, da se svobod- no pogovorijo o zadevah, ki se jih tičejo. Omenil je postopanje civil- ne policije, ki je zadnje čase začela z prekoro me šikanirati va- šane. Komaj se je nato tov. Kanje Ivan prebral št. resolucijo, v ka- teri anti-fašisti obojajo izvajanje civilne policije, so se policisti vrgli na mirno množico. Pri svojem pre- tpekašnem navdušenju so šli tako daleč, da so se lotili celo starejših žensk. Med tovoljenjem in razganja- njem ljudi, so policaji aretirali to- varšev: Slavec Aldo, Kanta Ivana, Husaja Milana, Košto Nina, Abrama Mirka ter tov. Vistinin Emilio, Pahor Lido in Sulčić Mi- ro, ki pa so jih pozneje izpustili. Ranili pa so 16-letno mladinko Laureto Anita s kletom, tako da so ji povzročili rano nad levim očesom, njeno mater pa, ki jo je hotela braniti, so vrgli po tleh. Toda s tem še niso bili siti. Za- sedli so in strašili vsi trg. Nato pa so hodili po domovih vaščanov ter lovili domačine.

Pri teh operacijah, ki jih je vo- dil neki angleški častnik, so se posebno odklovali policaji, esuli in- ceni, ki so prišli z Goriskega. Med temi divjaki se je posebno izkazal neki esul, ki ga vaščani že prav dobro poznajo. Znan je pod pri- dekovi »smustacis« in se ob vsaki priliki s prav posebno naslado in sovražnostjo zganja v naše ljudi. Iz previdnosti so si policaji vrhu uniforme obkili kratke jopiče, da so na ta način skrijli številke.

Pri teh »junakišk« podvigih je pomagala nabrežinski policiji tu- di civilna policija iz drugih krajev, ki se je pripeljala na dveh kamio- nih. Seveda niso manjkali tudi po- liceji na motornih kolesih.

Na zborovanju je ljudstvo izga- sovalo sledečo resolucijo:

Poročilo sovjetski vladi o konferenci v Pragi

PARIZ, 24. — Moskovski radio poroča, da je zunanji minister Mo- lotov včeraj sprejel češkoslovaške poslanika v Moskvi, ki mu je češkoslovaška vlada poverila nalo- go, da poroča Molotovu o izidu kon- ference zunanjih ministrov CSR, Poljske in FLRJ. Poslanik Gorša je izročil Molotovu besedno izjav- to konferenci o nemškem vpraša- nju.

Molotov je sprejel tudi jugoslo- vanskega in poljskega poslanika, ki sta mu poročala o isti zadevi.

Seja namestnikov za Avstrijo

LONDON, 24. — Na konferenci namestnikov zunanjih ministrov je bil sovjetski delegat Koktonov po- javljan glede plavajočih dokov, ki so lasi Podonavske paroplovne družbe in ki jih je Sovjetska zveza prepeljala za Avstrijo na Madžarsko. Izjavil je, da se nanašajo so- vjetske zahteve glede petrolejskih vrelcov, predloža, ima že Koktonov od- govori, da so angleške in ameriške družbe v raznih delih sveta skleni- le pogodbe za dobo 70 in 75 let in ne samo za 5 let, kakor predlaga Sovjetska zveza za svoja raziskova- nja petrolejskih ležišč.

Danes se je sestala tudi tristran- ska konferenca, ki pa ni sprejela nobenega sklepa, temveč je samo prejemala svoja poročila.

Volitve v Romuniji 28. marca

BUKAREŠTA, 24. — Ljudska skupščina je sprejela nočoj odlok o razpusitvi sedanjega parlamenta. Nove volitve so razpisane za 28. marca. Nova skupščina je bila skli- cana za 6. aprila.

Še o gospodarski povezavi med Trstom in FLRJ

Poleg najneobhodnejših količin osnovnih potrebščin na su-rovinah in hrani, o katerih smo pisali zadnje, je Jugoslavija zmogla dobavljati Trstu tudi večje količine drugih vrst blaga. Tuji glede svojih nakupov v Trstu je Jugoslavija pripravljena kupovati več in tudi dajati v sameno več surovin.

Predvsem pride v poštev mož- nost, ki je večje zaposlitve tržaških rafinerij ter poglabitev ostalih trgovalskih stikov. Tu pride predvsem v poštev tako imenovani nevidni izvoz, ki sestoji v glav- nem v obliki pristaniških služ- nosti, kar bi dalo zaposlitve ve- likemu številu Tržačanov, zlasti pristaniških delavcem. Dalje: jugoslovanske ladje, ki bi pripo- lely v Trstu surovine, bi se mo- rale vračati prame, bi lahko na- favorite prekomorsko blago, ki bi šlo v Jugoslavijo preko Trsta.

Prav tako Jugoslavija izvaja lahko blago za druge države pre- ko Trsta in krije pomorske vo- zne, pristaniške pristojbine za- služitve za to blago s svojim aktivnim saldum. Za kritje te- ga salda pa bi prišle v poštev tudi male industrije in obrtni- ški proizvodi.

OVRA zopet deluje

Italijanski notranji minister Scelba je povelj Mussolinijevemu vohunu gen. Pieche-ju vodstvo te policijske organizacije — (Kardinal čistiščne mistike) Schuster prekršil volivni zakon

(Od nobega posebnega dopisnika)

TRST, 24. — Notranji minist- Scelba je od demokracijske tiska, da napovedano reorganizacijo OVRA danes izvedel, kakor pričeva, vse, ki je imenoval kot posebno ustreznega prefekta Piecheja. Gen. Pieche je bil v času fašističnega režima strokovnjak za politično vohunstvo. Leta 1939 je bil poslan v Spanijo kot osebni obveščevalec Mussolini- ja in po nalogu gen. Roatta je bil eden od organizatorjev Francove informativne in policijske službe.

Po končani vojni v Spaniji je bil premeščen v zunanje ministr- stvo, kjer je po nalogu Ciana izve- del številne vohunske misije v Grčiji in Bolgariji. V drugi svetov- ni vojni je povelj Mussolini Pie- cheju nalogo, da je reorganiziral atike z voditeljem policije Becchi- nem, z OVRA-om in s tajno organi- zacijo SIN-om, ki je bila v poli- cijski službi hrvaskega kraljev- stva. Imel je tudi naloge, da okrepi zveze in obožbe betniske in ustaske skupine, ki so se tedaj že pojavljale na Hrvaškem. Leta 1943 je bil Pieche prefekt v Foggi, po končani vojni se je umaknil v za- sedno življenje, toda sedaj ga je Scelba dvignil do take časti, da je prišel v vladno palačo.

Danes je razpravljal glavni od- bor italijanskih sindikatov o vpra- nju tržaške delavske zbornice, in sicer, če bodo njegvi člani še nadalje sodelovali v italijanskem sindikal- nem združenju.

Pastireko pismo kardinala Schu- sterja, ki prepoveduje podletve od- veze komunistom oziroma onim, ki bi zanje volili, je izzvalo velik od- mev. Tajnik komunistične stranke Longo zahteva, naj se proti kar- dinalu čistiščne mistike uporabi volivni zakon, ki predvideva kazen od 6 mesecev do 3 let za oče duhov- niki, ki zlorabljajo svoj položaj ta- ko, da silijo volivce, da glasujejo v prilog oziroma na škodo določene kandidatne liste. Nasilne besede kardinala, ki med drugim poziva duhovnike, naj ne štedijo izdatkov za vlitvno propagando in naj se ne odpovejo niti uporabi ekipov in društvenih zastav, so napravile celo v demokristjanskim krogih mu- čen vtis. Zdi se, da so zaradi pa- stirskega pisma milanskega nad- škofa tudi nekateri vatikanski kro-

Le neznatna večina za Schumanovo politiko

PARIZ, 24. — Francoska zborni- ca je izglasovala vladi zaupnico z 291 proti 268 glasovom in 39 vzira- nim. Vlada je že pred glasova- njem izdala dekret, ki določa po- vrtilo vrednosti za bankovce po 5 tisoč frankov. Kljub temu je dobila za zaupnico samo 23 glasov več- ino, pri čemer se je 39 poslancev vzdržalo glasovanja. Komunistična skupina poslancev je dosegla velik uspeh tudi v tem, ker je priprav- ila člane demokracijske unije in so- cialistične odpora, da so se glasovanja vzdržali. Opozicija ni bila proti re- soluciji samo zaradi postopka z bankovci po 5 tisoč frankov, mar- več na splošno proti finančni in gospodarski politiki Schumanove vlade.

Sindikalna enotnost se mora ohraniti

Izjave Saillant na plenumu sindikatov FLRJ - Italijan- ski in francoski sindikati se ne bodo udeležili londonske konference - Marshall lahko računa samo na... Luksemburg

ZAGREB, 24. — Včeraj je pri- spel v Zagreb glavni tajnik Svetov- ne sindikalne zveze Louis Saillant, ki se je udeležil seje VI. plenuma glavnega odbora Enotnih sindika- tov Jugoslavije.

Izjavil je, da svetovna sindikal- na zveza zajema vse sile, ki so v prednjih vrstah delavskega razreda v borbi za pravice. Ravno zato, ker je SSZ na prvi poti in se vedno bolj utrjuje, skuša svetovna reakc- ja ovirati njeno delo. Sedaj ogroža to zvezo tudi element, ki so v njenih vrstah. V sedanji krizi so naši nasprotniki vrgli glede: Razbi- ti je treba enotnost Svetovne sindi- kalne zveze. Toda ta poliskus ne bo uspel, če bodo delavci vsega sveta dvignili svoj glas. Zato je treba na- gledati gibanje in udeležiti pred- noženi od »l'Acciões in «L'Emancipation» pa vse do »Prore« in »Vita Nuova«.

Prav gotovo ni zgolj naključje, da se te starejše osebe poslužijo iste terminologije v svojem ti- sku kot se jo poslužuje sam general Airey v svojem poročilu. Vprašamo se torej, kakšna razlika je med ge- neralom Aireyem in temi tako pisi- cimi starejšimi osebami?

Za generala Aireya ima — kakor se zdí — disciplinirana povorka partizanov, ali pa veličastna bakla- da, ki kateri sodelujejo močje, ze- ne, otroci, mladina, ki dostojan- stveno koraka po mestnih ulicah v (oblastveni dovoljenji) povorki v isti meri »pompanjanje socialne od- govornosti kakor tisti, ki na takš- ne povorke mečejo bombe. Prav tako sklepamo lahko iz poročila, da smatra general večerno društveno zabavo s plesom na isti stopnji »socialne odgovornosti, na kateri so po njegovem mnenju fašistični razbojniki, ki z brostrelke strelja- ju na udeležence takšne zabave. Menimo, da je sprito takšne »ne- pristrianost« poveljnika angleško- ríškega področja Tržaškega ozemlja v očenjuvanju socialne odgovor- nosti dveh političnih skupin, vsak daljnji komentar popolnoma odveč.

Dr. Groza odptoval v Varšavo

BUKAREŠTA, 24. — Ministri- ski predsednik Groza je popoldne na čelu vladne delegacije odptoval v Varšavo, kjer bo podpisal pogodbo o prijateljstvu, sodelovanju in vz-ajemni pomoči s Poljsko. Do sedaj je Romunija podpisala podobne po- godbe z Bolgarijo, Jugoslavijo, Ma- džarsko in Sovjetsko zvezo.

Kongres enotne delavske stranke v Bukarešti

BUKAREŠTA, 24. — Kongres enotne delavske stranke je ob za- ključku izglasoval resolucijo, s ka- tero odobrava dosedanj delohod- nih odborov delavskih strank, ki tež: po združitvi romunjskega delavskega razreda.

Glede znanje politike bo kon- gres nudi vsi pomoč visdi v borbi za mir in bratsko sodelovanje med narodi.

Poročilo generala Aireya

O „dobrem slovesu“ policije „med najbolj zdravimi sloji“ in o odgo- vornosti „starejših oseb“ za „dejavnost mladih razbrzdanih Italijanov“

Ter požodovanje lastnine z eksplo- zivno, meče slabo luc na politično nezrelost in na pomanjkanje social- ne odgovornosti pri doleženji ele- mentih pri obeh spornih straneh.

»Pojasniti je treba, da so se tako pravi kakor po nastopu veljavnosti mirovne pogodbe izkazali mladi razbrzdani Italijani po delavnosti, za katero pa ni bilo treba šteti od- delača, ki so ga imeli pri tovrstnih incidentih. Toda vojaška uprava seveda ni pozabila sprejeti ukrepe proti posameznikom, ki so kriti- cno ustrojanja in podpihojanja k neredu v zvezi s stavkami, katerih razlogi so bili jasno spoznani za politične...«

Menimo, da ni potrebno pokazati s prstom na vsa nasprotja med gornjo »razlago« in dejanskim stanjem, ki ga vsi Tržačani preči- tamo, kakor tudi ne na protislovo med posameznimi trditvami izva- ranj generala Aireya. »Spoštovanje temeljnih človeških pravic« in dejansko postopanje civilne polici- je, o kateri tako imenovani komu- nistični tisk ni pisal nič drugega, kot gola dejstva glede njenega po- stopanja. Po mnenju generala Aireya naj bi torej terorizem civilne

policije, katere inšpektorji kot na primer dr. Gaetano Salabati lahko doseže stajajo kariero menda zara- di svojih odličnih svojstev, ki jih je pokazal, ko je prejel pre- ativistne Osvobodilne fronte v Tr- stu; ali pa kot drugi znameniti inš- pektor Marcon, ki daje takšne u- kaze svojim podrejenim, ki imajo nalog spremljati arretirane partiza- ne (serelitane samo zato, ker so no- sihli svojo slavno uniformo). »Če ne bodo tiho, vsakemu štiri udarce in poličije jih v bolnico.« »Spoštovan- je civilne policije« je menda po- menjeno generala Aireya dokazal v isti misli, ki je tako brutalno postopaj z novinarjem komunistič- nega tiska, da so se morali zaradi tega opravičevati celo zavestniški oficirji, ob kateri prli tako so ti isti oficirji o komunističnem tisku povedali precej drugačno mnenje, kakor ga je zapisal general Airey. Pisati torej tisto o postopkih civil- ne policije, kar je resnica, kakor pismo na primer danes o njenih postopkih večerj popoldne v Na- brežini, pomeni seveda štediti poli- cijo in zavestniško upravo; ki tej policiji stoji na čelu.

Če se pa vprašamo, katere so tiste starejše osebe, ki jih je treba ste-

ter požodovanje lastnine z eksplo- zivno, meče slabo luc na politično nezrelost in na pomanjkanje social- ne odgovornosti pri doleženji ele- mentih pri obeh spornih straneh.

»Pojasniti je treba, da so se tako pravi kakor po nastopu veljavnosti mirovne pogodbe izkazali mladi razbrzdani Italijani po delavnosti, za katero pa ni bilo treba šteti od- delača, ki so ga imeli pri tovrstnih incidentih. Toda vojaška uprava seveda ni pozabila sprejeti ukrepe proti posameznikom, ki so kriti- cno ustrojanja in podpihojanja k neredu v zvezi s stavkami, katerih razlogi so bili jasno spoznani za politične...«

Menimo, da ni potrebno pokazati s prstom na vsa nasprotja med gornjo »razlago« in dejanskim stanjem, ki ga vsi Tržačani preči- tamo, kakor tudi ne na protislovo med posameznimi trditvami izva- ranj generala Aireya. »Spoštovanje temeljnih človeških pravic« in dejansko postopanje civilne polici- je, o kateri tako imenovani komu- nistični tisk ni pisal nič drugega, kot gola dejstva glede njenega po- stopanja. Po mnenju generala Aireya naj bi torej terorizem civilne

Evgenij Curiel

Pred tremi leti so fašisti ustrelili v Milano tovariša Evgenija Curiel, enega najvidnejših predstavnikov nove italijanske kulture...

TRŽAŠKI DNEVNIK

Delavstvo bo nadaljevalo borbo dokler na izvojuje zapore odpustov

PO BREZUSPEŠNIH POGAJANJH NA URADU ZA DELO SE STAVKA V KONOPLAJRN NADALJUJE — RAZGOVORI PREDSTAVNIKOV ES IN DZ — DANES SEŠTANEK NA DEPARTMANU ZA DELO — BORBENA PRIPRAVLJENOST TRŽAŠKIH DELOVNIH MNOSTIC

Včeraj ves dan se je stavka v konoplajrni nadaljevala. Delavstvo, ki je nastopilo enotno, je enotno nadaljevalo začetno borbo proti gospodarstvu odločitvi za odpust 31 delavnic tovaršev...

Popoldne ob 15.30 so se sestali na uradu za delo predstavniki obeh sindikalnih organizacij in direktor konoplajrne, da bi razpravljali o poslednji odločitvi podjetja. Kljub temu, da so predstavniki sindikatov na vse načine poskušali, da bi dosegli mimo rešitve spora...

Predstavniki delavstva so zato odločili, da se bo stavka v konoplajrni nadaljevala kot znak solidarnosti z odpuščenimi tovaršev, kot obramba pred nevarnostjo novih odpustov, ki grozi delavstvu vse dolje, dokler ne bo preklican ukaz 109.

Enako pripravljenost za nastop solidarnosti z odpuščenimi delavci v konoplajrni, v obrambo pred nevarnostjo odpustov, lahko beležimo po vseh tržaških tovarnah, delavnicah in drugih podjetjih.

Skupno z onimi, ki so pokazali doledno odločnost za doseg zapore nad odpusti. Zaradi tega niso brez osnove pričakovanja enotnega nastopa vsega tržaškega delovnega ljudstva.

Danes ob 10.30 zjutraj predstavniki delavstva začenjajo razgovore na Departmanu za delo okupacijskih oblasti. Kamor so povabili zaradi pred nekaj dnevi poslane pisma. V pramtu so predstavniki delavstva zahtevali zaporo nad odpusti in ukinitve odloka 109.

Sporazum med grafiki in delodajalci Včeraj popoldne je bil podpisan sporazum med tovariši grafiki in delodajalci za povzemanje med za izredno delo. Zahtevam tovaršev grafikov, ki so svojo borbo zelo energično vodili, je bilo skoraj v celoti ugodeno.

To dejstvo nas zelo veseli. Na eni strani zaradi tega, ker se je položaj tovaršev grafikov izboljšal, na drugi strani pa zato, ker bo naš list sedaj lahko zopet v redu tiskal.

Ponoven napad na demokratične dijake

Okrožnica št. 16 je jasen dokaz, kako višje šolsko nadzorništvo razume socialni položaj študirajoče mladine

V sredo, 18. t. m. je imela Zveza dijakov Trsta in ozemlja izredno sejo, na kateri so obravnavali položaj, ki je nastal v srah po objavi okrožnice višjega šolskega nadzorništva št. 16.

Predsednik ZDZO, dijak Luciano Muggia je naglasil dejstvo, da hoče ta okrožnica preprečiti kakršno koli aktivno udeležbo dijakov pri reševanju šolskih problemov. Grožnja, da bo podvelo disciplinske ukrepe proti vsem tistim dijakom, ki bi vodili, ali pa se sami udeležili takih agitacij, opravičuje višje šolsko nadzorništvo, češ da ne obstajajo v šoli zahteve socialnega značaja.

Predsednik je nadalje govoril o pogajanjih z ASI (Associazione Studenti Italiani), na katerih je ZDZO predlagala, da bi skupno podprli borbo dijakov tehniških šol. ASI do sedaj sploh ni odgovorila na to povabilo in njen predsednik dijak Manzini ni prišel še na dva sestanka.

Na ta način hoče tošoj odgovornosti oblasti preprečiti kakršno koli razvoj svobodne iniciative dijakov, ki pomenijo okrvitev njihovih demokratičnih pravic in spominjajo na sisteme, precej podobne tistim, ki se jih je posluževal fašizem.

ZDZO, v katero so vključeni vsi demokratični dijaki Tržaškega ozemlja, je pripravljena, da se bodo ti dijaki uprli tej okrožnici in da bodo zahtevali od vojaške uprave, da intervencira pri višjem šolskem nadzorništvu za njen preklec.

Predsednik je nadalje govoril o pogajanjih z ASI (Associazione Studenti Italiani), na katerih je ZDZO predlagala, da bi skupno podprli borbo dijakov tehniških šol. ASI do sedaj sploh ni odgovorila na to povabilo in njen predsednik dijak Manzini ni prišel še na dva sestanka.

Na ta način hoče tošoj odgovornosti oblasti preprečiti kakršno koli razvoj svobodne iniciative dijakov, ki pomenijo okrvitev njihovih demokratičnih pravic in spominjajo na sisteme, precej podobne tistim, ki se jih je posluževal fašizem.

Okoliščine, ki so prisotne pri sprejetju resolucije, ki jo bo vodstvo ZDZO poslalo šolskemu uradu vojaške uprave, v kateri protestirajo odločno vsi dijaki proti grožnjam, ki jih navaja ta okrožnica v primerih raznih akcij in demonstracij s strani dijakov. Dijaki smatrajo, da je ta okrožnica napad proti demokratičnim pravicam, proti svobodi, proti kulturi in proti dijakom samim, je prav posebno pa, da v tem trenutku ta okrožnica dijakov tehniških šol in jim tako onemogoči njihov vstop na univerzo. Zato pozivajo dijake, vojaško upravo, da povzame vse ukrepe za preklec te okrožnice.

POMORSKA ZVEZA MED TRSTOM IN ARGENTINO? Prve dni prihodnjega meseca bo priplula v tržaško pristanišče argentinska ladja R/o Colorado. To je prva argentinska ladja, ki bo po tej vojni priplula v Trst. Priplajala bo žito namenjeno Češko-Slovaški na podlagi trgovskega sporazuma, sklenjenega med češkoslovaško in argentinsko vlado.

U. Imbrani je znana kot nekakšna središča črne borze z meškim suknom. Zato se tudi policija kaj rada ozre po ljudeh, ki tam ponujajo mladočimlji epocem blago za obleko ali kaj podobnega. Predsedniščinim okrog 20, je nek Naglič Mario, star 22 let in bivajoč v ul. Pallini 1, prodajal večji kos platna. Nekaj policijski izvidnici, ki je šla tam mimo, se je zdelo njegovo pobežje surijivo in zato so ga povabili s seboj na sedež policije.

Medtem ko je Naglič se govoril in dokazoval svojo nedolžnost, je prihitela na policijo vsa zasopljena 65-letna Amalija Bradamante, ki je javila, da so malo prej, med tem ko je bila ona odsotna, neznanec vrl v njeno stanovanje v ul. Valdirivo 23, od koder so odnesli kos platna, več pribitih let in skupni vrednosti preko 80 tisoč lir.

Ko so zlenici pokazali kos platna, je takoj spoznala za svojega. Naglič je nato izjavil, da sta vrla v stanovanje njegov svak in svakov prijatelj, medtem ko je on stal zunaj na straži, da bi kdo ne motil izdelas. Po tej izjavi je šla policija na svakov dom pri Sv. Jakobu, kjer po niso našli niti Stuparja, niti njegove žene, ki je tako naglo pobegnila iz stanovanja, da je pustila še celo luč goreti.

Dva posrečena vloma Prejšnji dan je javila Rosa Vileni, da so neznanec med njeno odsotnostjo od 18 do 23 vrl v njeno stanovanje v ul. Pondares. Odprl so vrta s ponarejenim ključem ter jih odnesel več kosov osebnega in posteljnega perila ter nekaj mlati in 7000 lir denarja. Vilenjeva ima okrog 150 tisoč lir skode.

Tudi 30-letni Corradi Marija iz ul. Ponziana 13 je javila na policijo, da so ji pred dnevi tatovi siloma vrl v njeno stanovanje, kjer so vse razmetali ter odnesli posteljnino, očevo, možko in žensko perilo ter obleke. Ukradena blago je vredno preko 230 tisoč lir.

Tukaj pa niso imeli sreče Predvčeršnjim ponoči so pokušali neznanci tatovi vrlomiti v skladišče vina na debelo na Miramarski cesti 49, ki je last 41-letnega Karla Pavletiča iz Roča v Istri. Vrlomilci so že napravili luknjo v vrstah, pa jih je nekdo prenetil, da so moral zateto delo opustiti in zbežati. Tako je prišel Pavletič še precej poceni skozi in ima le škodo na vratih.

Zaloga bomb v luknji Izvidnica civilne policije iz Doline, je v svojem obhodu našla v neki luknji blizu Ricmanj 39 ročnih burb vrste «Breda», ki so jih izročil pobiralcem min.

Na jugoslovanskem državnem prvenstvu, ki bo od 25. t. m. do 1. marca v Planici in Kranjski gori, bodo sodelovali poleg smučarjev iz Slovenije tudi smučarske reprezentance jugoslovanske armade, Srbije, Makedonije, Hrvaške ter Bosne in Hercegovine.

Državno prvenstvo v hokeju na ledu bo ravno tako v Planici od 26. do 29. t. m.; posamezniki in pari se bodo borili za najvišji državni naslov prvaka v umetnem drsanju v dneš 28. in 29. t. m.

Največje zanimanje obstoja v tekmovalju smučskih peletov na mamutski skakalnici v Planici, kjer upajo, da bodo doseženi skoki v daljavi 100 in več metrov. Rudi Flinžgar pa je med treningom za zimsko-sportne olimpijske igre skokil 100 metrov, vendar zaradi poškodbe na nogi ni mogel sodelovati na imenovanih igrah.

Tudi Tržačani bodo odšli v Planico s smučarskim vlakom, ki bo odpotoval iz postaje pri Sv. Andreju v nedeljo 29. t. m. ob 11 zjutraj in bodo imeli tako priliko videti svetovno znano skakalnico in občudovati lepoto smučskih peletov ter pogum tekmovalcev. Prijave za udeležbo sprejema najkasneje do četrtega do 18 ure potovalni urad Adria-Express v ul. Fabio Severo. Opozarjamo udeležence odgovodnega nedeljskega teleta, da vzni listki ostanjejo v veljavi za nedeljski list. Ostale na novo vpisane udeležence pa obveščamo, da je treba ob prijavi priložiti tudi po eno sliko.

Hrana do in nahrbtnika. Cena teleta je 630 lir.

Tožba proti „Messaggero“

Prejemamo v objavo naslednjo izjavo: V dneš 11. in 13. t. m. sta izšla v listu „Messaggero Veneto“ dva članka namenjena politični propagandi, kjer se vpieta iz razlogov trgovske konkurence tudi tuksijuna tvrška UIVOD d. a. hoteti jo spraviti na politično polje. Trditve, katerih se anonimni pisec teh člankov v to svrho poslužuje, so že na prvi pogled smešne temišojtine ter plod zle vere in dolnih možganov. To UIVOD d. a. je zaradi tega vložila proti obveščevalni tožbo in o tem obveščila tudi pristojne zavestne upravne oblasti. Trst dne 24. 2. 1948. UIVOD d. a. Uvozniko-izvoznik zavod

Upravičeno nezadovoljstvo mostev tovarnih ladij

Moštva tovarnih ladij izpod 500 ton so zelo razburjena, ker so lastniki ladij že drugič preklicali podpla mezdine pogodbe, ki je bila prav tako že dvakrat podpisana. Razburjenje mostev lahko tolmajemo kot prve znake ostrejšega gibanja proti lastnikom ladij, ki bodo kontno vendarle morali sprejeti, kar so že vendarle sprejeli, kar so že vendarle sprejeli. Moštva so v celoti pripravljena, da to z vasko ceno dosežejo.

Nastavitev delovne sile

Oddelek za delo VU je včeraj v zvezi s splošnima ukazoma št. 72 in št. 108 izdal naslednje obvestilo: «Vsi delodajalci anglo-ameriškega področja Tržaškega ozemlja se obveščajo, da se mnogi od njih ne držijo zgoraj omenjenih ukazov, ki veljata na tem ozemlju od decembra leta 1946.

Zvinorejci pozor!

Močna krma sestavljena na podlagi oljnatih tropin je pripravljiva ter koristna vse leto; neobhodno potrebna pa je v om letni dobi, ko se zrna približuje koncu. Ta časa zahteva povečano paznjo pri krmiljenju goveje živine, posebno za krav mlekarije, pri katerih se opažajo gotove motnje, ki so posledice dolge povezanosti na hlev. Edino močna krma, ukinjuje ugodno na normalizacijo telesa, produkcijo mleka in mesa ter živino zdravstveno utrudi.

Poziv našim rodoljubom

Senjakobsko prosvetno društvo «Ivan Cankar» v Trstu steje v svojih vrstah 400 članov in je kakor znano eno izmed najaktivnejših kulturnih ustanov na našem ozemlju. Na željo pa do pravega društvenega razvoja se ni prišlo, kajti še danes skoro po treh letih svojega udeleštovanja se nahaja tako rekoč na cesti, brez svojih društvenih prostorov.

FIZKULTURA

V nedeljo Planica središče smučarskih tekem

Od 25. t. m. do 1. marca bodo v Planici smučarske tekme za jugoslovansko smučarsko prvenstvo. 29. t. m. dan smučskih peletov. Od 26. do 29. t. m. bodo hokejske tekme za državno prvenstvo, 28. in 29. t. m. tekme v umetnem drsanju. Tržačani bodo tekmovali za prvenstvo Tržaškega ozemlja v teku na 12 km.

Knjiga o penicilinu

Državna založba Slovenije je pred kratkim izdala knjigo: «Zgodba o penicilinu». Original je spisal v angleščini Georg Bantoff, Slovenskemu prevodu je dodal prevajalec dr. Vladimir Brezovnik se dve posebni poglavji. Knjiga je vzbudila veliko zanimanje ne samo med zdravniki, ampak tudi med ljudstvom, ker opisuje v poljubni obliki to velozno in dragoceno zdravilo, ki je že v zadnji vojni rešilo življenje mnogih desetletno ranjenih vojakov. Sedaj se gradi tudi v Jugoslaviji posebna tovarnica, ki bo izdelovala penicilin doma.

„In Klodiča v Tržaški galeriji

V Tržaški galeriji že več dni razstavlja domači umetnik Pavel Klodič celo vrsto svojih marin, kladi, boinov in drugih slik iz pomorskega življenja. Iz razstavljenih del je razvidna vsestranska izobrazba slikarja v pomorskih znanostih, ki mu omogoča, da do potankosti prikaže najrazličnejše tipe ladij in se predstavi občinstvu kot pravi slikar morja in življenja na njem.

Tovariša Vilhar in Abram na svobodi

Ogorčenje, ki ga je rodila aretacija tovarišev Srečka Vilharja in Abrama, ter izraz tega ogorčenja v manifestacijah, protestnih stavkih in v brežtevstnih protestnih resolucijah poslanih okupacijski vojaški upravi, je moralo nujno imeti za posledico, da so oblasti ob tovariša izpustile na svobodo predvčeršnjim zvečer. Zdi se pa, da se bo ista ob tovariša morala zaradi apertokpa zagovarjati pred sodiščem, češ da zborovanje, katerega sta se udeležila, ni bilo dovoljeno. Ta proces ne bo prvi te vrste, na katerem se bo vsekakor dokazalo, da ob tovariša sodelovala, sploh ni bilo treba javljati oblastem. Bolj kot v katerem koli drugem primeru je jasno, da je tudi to pot civilna policija zlorabila svojo oblast. Zahtevamo, da merodajne oblasti izdajo končno točna navodila policajem, kako se imajo ravnati!

Sestanek trgovcev goriske pokrajine

Zveza trgovcev v Gorici vabi vse trgovce in lastnike javnih lokalov mesta in pokrajine na sestanek, ki bo danes 25. t. m. ob 18.30 v dvorani tovarševnega društva v ulici Rismondov 3. Dnevni red: 1.) Poročilo predsedstva, 2.) Svobodna goriska cona, 3.) Finančna in davčna vprašanja.

Dvojna cenzura filma pri isti demokraciji

Ravnateljstvo kina Supercinema je povabilo tržaške novinarje na strogo zasebno predstavo znanega kvaliteto dobrega italijanskega filma «Ziveti v miru». Čeprav so film že z velikim uspehom predvajali po Ameriki, so tukajšnje vojaške oblasti, ki nam delijo zahodno demokracijo, prepovedale predvajanje tega filma na tržaškem ozemlju pod njihovno upravo.

Toda s tem se demokracija v pravni ni zadovoljila, ni ji bilo dovolj; prepovedala je predvajanje filma, se preden je hotela uprava kina Supercinema pokazati film le določenemu številu gostov in novinarjev, da bi ti na ta način lahko spoznali eno izmed najboljših del italijanskega režiserja Alda Fabrizija in italijanske filmske produkcije sploh. Film je enostavno zaplenila, najbrže v slavo zahodne demokracije, o kateri nam gospod.

Knjige - gledališče - koncerti

Razstava slikarja Colonna v galeriji «Scorpione»... Med modernimi umetniki, ki so zadnje čase razstajali svoja dela v galeriji «Scorpione», je posebno zanimiva sedanja razstava Colonna, ki se je predstavi občinstvu sicer z majhnim številom slik in risb, ki pa so zanj tem bolj značilne.

Nušič v italijanščini

Osvald Ramous in Mirko Perkovič sta prevedla na italijanski jezik komedijo srbskega pisatelja Branka Nušiča: «Doktors». V sredo 18. t. m. je bila premiera tega dela v Reškem ljudskem gledališču. Italijanska publika je delo sprejela z velikim odobravanjem, posebno še, ker sta se prevajatelja izognila beograjskim posebnostim, ki so v originalu in ki bi bile italijanski publiki radi nepoznavanja tamkajšnjih lokalnih razmer težko razumljive.

TOV. DRAGOTIN GREGORIČ NAS JE ZAPUSTIL

Dne 9. t. m. je nenadoma preminil tov. Dragotin Gregorič. Pokojnik je čez 60 let deloval in se boril za naše pravice. V času hude borbe in preganjanja je stal vedno kot neustrašen bорец na strani ljudstva. Pomagal je z vsemi močmi za doseg skupnega cilja. Kremeni značaj, pošten in spotovan, tako da se človek ne hote spomniti na verz: «Kje tak je se med nami?» Veličasten pogreb, ki je bil na štednjem pokopališču, nam je jasno pričal, kako je bil pokojnik priljubljen. Ogromna množica ljudstva ga je spremljala na zadnji poti. Pri odprtem grobu se je od pokojnika poslovil velik poslanec Anton Mikavc, pevski zbor «Slava» pa mu je zapel nagrobno «Ustavil človek se popolni. Tam počiva sedaj mož, ki je bil prava dika in ponos našega okraja. Lahka mu bodo domača zemelja:»

PROVETNA DRUŠTVA

«Večer smešas priredi Slovensko prosvetno društvo «S. Skamperles pri Sv. Ivanu v četrtek 26. t. m. ob 20. uri. Sodelujejo člani SNG.

IZDAJA ODBORA ZA PROSLAVO STOLETNIČE KOMUNISTIČNEGA MANIFESTA NA TRŽASKEM OZEMLJU

TO JE PRVA IZDAJA, TISKANA V TRSTU. KNJIGA, VEZANA V PLATNO Z ZLATO OBREZO NA BREZLESHEM PAPIRJU STANE 800 LIR

KOLEDAR Sreda 25. januarja Saša Sonce vzhaja ob 6.50, zahaja ob 17.45. Dolžina dneva 10.65. Luna vzhaja ob 13.45, zahaja ob 7.59. Jutri 26. januarja Andrej, Riba

SPOMINSKI DNEVI 1946 je pričel sovražnik močno ofenzivo na enote NOV in POS v zapadni Benetiji.

PREJRA Besir nakosil. Danes morajo vsi razdelovalci živil dvigniti pri obisku prehranjevalnem uradu nekazila za moko in sladkor za vse skupine potrošnikov.

ENOTNI SINDIKATI Zveza kemične sroka. Danes ob 18. sestane upravni odbor v ul. Zonta 2.

Zveza hišnikov ES. Danes ob 18.30 sestane upravni odbor. Zveza tekstilne in oblačilne sroka. Jutri 26. t. m. ob 19.30 sestane upravni odbor.

ZPP Zveza primorskih partizanov naproša vsa društva, politične stranke in privatnike, ki bi imeli slike, dokumente oziroma kakoršnokoli stvar, ki se tiče borbe ljudstva med fašističnim režimom, med osvobodno borbo in med časom od maja 1945 do današnjega dne, da jih predložijo na sedežu ZPP na Koru 19-II.

PROSVETNA DRUŠTVA «Večer smešas priredi Slovensko prosvetno društvo «S. Skamperles pri Sv. Ivanu v četrtek 26. t. m. ob 20. uri. Sodelujejo člani SNG.

IZLETI SMUČARSKI IZLET V PLANICO priredi v nedeljo 29. t. m. potovalni urad Adria-Express. Odhod iz Trsta iz postaje Sv. Andreja ob 1 in ne ob treh kakor prvotno objavljeno. Odhod iz Planice ob 17. Povratek ob 23.

Radijski spored TRST II (m 2036, Kc 141) v sredo 25. januarja 11.30. Selenski orkester. 12.30. Novi svet. 12.10. Reprodukcijska glasba. 12.45. Napoved časa in ročila. 13.00. Glasba po Radiu. 13.45. Fantje na vasi. 14.00. Glasba. 14.15. Pregled tiska. 14.30. Plesna glasba. 15.00. Hvalospevi. 15.15. Svetovna knjižnica. 15.30. Češka melodija. 16.00. Radijska povest. 19.10. Malo vokalni kvintet. 19.30. Šlovi. 20.00. Vokalni koncert. 20.30. Kubaševića. 20.30. Zabavna glasba. 20.45. Iz zgodovine Tržačane. 21.00. Plesna glasba. 21.30. Svetovna knjižnica. 22.00. Simfonična glasba. 23.00. Plesna glasba. 23.00. Serenada romanc. 23.15. Napoved časa in ročila. 23.30. Čitanje jutrišnjih sporedov. 23.35. Polnočna glasba. 24.00. Zaključje.

KINO KINO OB MORJU. 15.30. «Grehas». 16.30. «Cir, Jean». 17.30. «Rossetti». 18.00. «Poštar». 19.00. «Vedno dvakrat». 20.00. «John Garfield». 21.00. «Dve dekleti v mornarju». 22.00. «Marja». 23.00. «Nietta». N. Shearer. T. Power. IMPERO. 15.30. «Pustolovščina». 16.30. «Clark Gable in Grer Garbo». 17.30. «Vohun v črni». 18.30. «Conrad Veidt, Sebastian». 19.30. «G. Rogers in D. Niven». 20.30. «Velika ljubljena». 21.30. «Sestane». 22.30. «Stanley». 23.30. «Carmen». 24.00. «Leo Carillo». SAVONA. 15.30. «Abecednik». 16.30. «Sheridan». D. Power. ARMONIA. 15.30. «Poslanka». 16.30. «Inas». Ana Magnani. 17.30. «Oni iz Virgata». G. Grant in N. Scott. 18.30. «Zadnje predstave ob 21.30.

ODG. UREDNIK STANISLAV RENTON TISK. STABILIMENTO TIP. TRISTE

Sto let Komunističnega manifesta

Pred sto leti sta Marx in Engels napisala znameniti program Zveze komunistov Manifest komunistične partije

Delavci razred in komunistične partije vsega sveta praznujejo pomemben datum — 100 letnico objave *Manifesta komunistične partije*.

Poleti 1847 je bil v Londonu I. kongres organizacij revolucionarjev iz raznih dežel — »Zveze komunistov«, ki sta pri njeni ustanovitvi aktivno sodelovala Marx in Engels.

Konec novembra in v začetku decembra 1847 je bil v Londonu II. kongres »Zveze komunistov«. Na tem kongresu sta imela Marx in Engels odločilno vlogo. Marx je na kongresu odobril program svojega teoretičnega in političnega komunističnega programa. Engels potrjuje, da je kongres soglasno sprejel tezo, ki jih je razvil na njem Marx.

Kongres je naročil Marxu in Engelsu, naj sestavita *Manifest komunistične partije*. »Zveza komunistov« je bila prva mednarodna organizacija delavskega razreda s jasno začrtanim programom ustanovitve komunistične partije.

Marx in Engels sta napisala *Manifest komunistične partije*, ki je izšel konec februarja 1848. *Manifest komunistične partije* je bil pomemben dogodek v borbi delavskega razreda za njegovo osvoboditev izpod kapitalističnega jarma.

To je bilo prvo programatično delo ustanovitve komunistične partije, ki je vsebovalo popolnoma teoretično in politično programatično formulirani zakon kapitalizma in podana njegova vsestranska kritika, v katerem je izredno jasno začrtana zgodovinska vloga delavskega razreda in strmooglaševanje kapitalizma in izgraditve novega družbenega reda — komunizma.

Manifest komunistične partije je v vsakem pogledu pomembno delo ustanovitve komunistične partije. *Manifest* je govoril o tem, da stopa delavski razred na zgodovinsko arena kot potvrdilopolnopravna družbena sila, kot najnaprednejši in najbolj revolucionarni del buržoazne družbe, ki je sposobna, da potegne za seboj vse delovne ljudi po poti ekonomskih in političnih osvoboditev.

V. I. Lenjin je pisal o *Manifestu komunistične partije*: »V tem delu je s genialno jasnostjo in točnostjo orisan novi svetovni nazor, dosledni materializem, ki obsega tudi področje socialnega življenja, dialektika kot najbolj vsestranski in najgloblji nauk o razvoju, teorija razredne borbe in svetovnogodovinske revolucionarne vloge proletariata, tvorba nove komunistične družbe.

Svetovni nazor delavskega razreda — marksizem — je bil razglašen kot program, kot sestava vsega delovnega človeštva. *Manifest komunistične partije* je v velika prelomnica, ki pomeni začetek nove dobe v razvoju zgodovine. Napočila je doba politične, zavestne, organizirane in smotne borbe delavskega razreda za strmooglaševanje kapitalizma in za izgraditve nove družbe — socializma.

Vsi stari sistemi, šole in družbene vede so bile, proti praviloma svetovni nazor izkoriščevalskih razredov, drugič niso bile ustanovitve novega, marveč idealističnega značaja, tretjič, bile so nauki posameznikov ali majhnih krožkov izvoljencev, ne pa nauki ljudskih množic. Ti nauki so zavestno ignorirali ljudske množice, ker niso videli v njih zgodovinske sile, smatrali so, da niso sposobne nobene samostojne družbeno-politične akcije.

Manifest komunistične partije je pomenil, da je marksizem, kot novi svetovni nazor že izobilkovan. Pojav marksizma je bil pravo odkritje, revolucija v vsaj delu gledanja na svet: v filozofiji, v politični ekonomiji, v zgodovini, v politiki, strategiji in taktiki razredne borbe. Svetovni nazor marksizma se je kakovostno razlikoval od vseh prejšnjih svetovnih nazorov.

Marksizem ni samo filozofska ali socialistična šola, marveč ideologija proletariata, t. j. svetovni nazor milijonov delovnih ljudi. To, kar uči marksizem, je simbol ljudske vere, veroizpoved delovnega ljudstva.

V letu 1890 je bil v njegovem razširjenju se sprožil stoletna zgodovina borbe delavskega razreda proti izkoriščanju, za svobodo, za socializem.

Manifest so priklonile v življenje nujne naloge zgodovinskega razvoja, razvoj borbe delavskega razreda. V skladu s formiranjem delavskega razreda v raznih deželah je nemudoma postal iskani in najdeni program. Engels je leta 1888, pisal, da je »zgodovina *Manifesta*« v vsaki meri izražena zgodovina sodobnega delavskega gibanja; *Manifest* je zdaj nedvomno najbolj razširjeno, najbolj mednarodno delo vse socialistične literature, skupni program, ki ga priznava milijoni delavcev od Sibirije do Kalifornije.

Dandanašnji, sto let po objavi *Manifesta*, je to zares svetovno delo. Ni pismenega naroda, ki bi v njegovem jeziku *Manifest* ne bil napisan. Nobeno drugo delo ves čas, odkar se tiskajo knjige, se v tem pogledu ne more primerjati z *Manifestom*.

KARL MARX (1818-1883)
Je leta 1847 dobil nalogo od prve mednarodne organizacije proletariata »Zveza komunistov«, da skupno z Engelsom sestavi program zveze Manifest komunistične partije.

Tudi dandanašnji je ohranil *Manifest* ves svoj znanstveni in revolucionarni pomen. To je zares nesmrtno delo genijev delavskih razredov, njegovih učiteljev in voditeljev — Marxa in Engelsa.

Tovariš Stalin je nazval *Manifest komunistične partije* visoko pesem marksizma.

P. JUDIN

FRIEDRICH ENGELS (1820-1895)
Je že leta 1890 napisal, da je *Manifest komunistične partije* postal najbolj razširjeno, najbolj internacionalno delo vse socialistične literature, splošni program številnih milijonov delavcev vseh dežel.

Filmsko življenje po slovanskem svetu

V beloruskem glavnem mestu Minsku so snemali dokumentarni film »Bela Rusija«, ki prikazuje uspehe republike v zadnjih 30 letih, odkar je v Sovjetski zvezi. Filmsko podjetje v Alma-Ati je dovršilo dokumentarni film »Nase poročilo o delavcih in Kzazastana«. Taškentski studio je dovršil film »30 let sovjetskega Uzbekistana«. V Letoniji pripravljajo prvi domači umetniški film »Zmagovita vrnitev«. Vse vloge v tem filmu igrajo umetniki iz gledališča v Rigi, kjer je bil tudi posnet. V Estoniji predvajajo nov umetniški film »Marite«, ki je posvečen Mariji Melnikajte, junakinji Sovjetske zveze. Med novimi ruski filmi je tudi »Pirogov« iz življenja znamenitega kirurga istega imena, ki je sodeloval v obrambi Sravstopola 1854 do 1855 in takrat postavil temelje ruske vojne kirurgije.

Češki umetnostni film »Ljudje brez kriv« je bil najrajša leta 1946 v Cannesu v Franciji. Dejanje se odigrava med delavci zasidene letalske tovarne blizu Lidu in priča o sobotnih podvigih naprednih čeških ljudi. Pri izdelavi tega filma so sodelovali priznani češki umetniki in režiserji.

Na Poljskem zadnje čase zelo razširjajo predvajanje poučnih filmov, ki se ga zlasti poslužujejo šole kot važnega izobraževalnega sredstva.

Pokrajinske in folklorne zanimivosti iz Rezije

Vlak drvi od Vidma proti severu po ravnini. Na vzhodu se dviga srednje visoko gorje, od koder se nam odzračajo vasice, položene v planinske globeli; to so slovenske vasi, ki imajo ob vzhodu svoja izhodišča v ravnini in sicer: Čantehola, Podcerkev, Podrata pri trgu Poja; Porčini, kjer se beli nova cerkev in dalje Subida, od katerega celokupna slika se zdi od daleč zbrisana, ker je bila od nacifasistov požgana, in končno Ahten (Ahtan, kakor izgovarjajo domačini). Iz Subida vodi lepa vojaška cesta proti Prosnidu in dalje proti Breginjju v Kobariškem kotlu. Pri Trizimu, tretja postaja od Vidma, se začne tihotajski greben, prehajajočih v ravnino. Nato sledi Tarbent, ki je že blizu gorovja, ki se tu začneja, pa tudi na levi strani, kjer ima svoje struge Tilment na levo in sprejme od severa pritok Felo.

Dolina Fela do Ponteba je tako ozka, da so morali se za železniško progo vsekati v skale proktor. Na nasprotni strani Fela pa se prav tako napravili pot za lepo avtomobilsko cesto.

Dospemo do karnijske postaje, kjer se odcepi mala proga v pravo Karnijo: Tolmezzo in še nekaj kilometrov dalje do Moznice, ki je bila nekaj časa opatija, odvisna od Ogleja, in je imela svoja posestva tudi in po Furlanskem. Tudi rezijanske duhovnije so spadale semkaj. Se malo vzhajje in izstopimo na naslednji postaji Rezijuti, majhni, vendar čedni vasi.

Nekako sredi vasi zavije pot na desno. Se par korakov po ozki ulici mimo cerkve in že smo ob vzhodu v Rezijo. Dolina, ki je tu stisnjena, se takoj razširi; sprva so bregovi nizki. Rečica ima precej široko in z grmovjem zaraslo strugo. Čim dalje gremo, tem bolj se nam odpira pogled na

ni v Stolbico in še dalje pod Karnin v mali zaselek Korite, kjer so bile prvotno same planšarske koče in stajne.

Ce pa krenemo od onoga razpotja na desno čez rečico Rezijo (ali voda, kakor ji rečejo Rezijani), pridemo kmalu do električne centrale. Struga reke se zoži in poglubi, v njej pa se vidijo ogromni skalni skali tudi po 10 in še več metrov visokih in malo manj širokih. To gorovje je geolo-

KORITO V REZIJU

vasi Bilo ali S. Džorž. Se nekaj kilometrov dalje je glavna pa ne največja rezijanska vas Ravenna. Tu v središču Rezije so župna cerkev, župnišče, razni drugi uradi ter udobno opremljene gostilne za letovišarje in sploh za tujski promet, s krasnim razgledom na vso daljno okolico. Cesta vodi na vso daljno okolico. Teja str-

To ljudstvo bo živelo

PRIZOR IZ NAJNOVEJSEGA JUGOSLOVANSKEGA FILMA »TO LJUDSTVO BO ŽIVELO«, KI JE VES PREZET S PARTIZANSKO BORBO, UPORNOSTJO IN TRDNO POVEZANOSTJO PARTIZANSKIH BORCEV Z ZALEDEJEM — Z LJUDSTVOM V NARODNO OSVOBODILNI BORBI JE VELIKO VLOGO IGRALA MLADINA. V VSEH SOVAZRAZNIH OFENZIVAH SE JE JUNAKSKO BORILA, PADLO JE OGROMNO MLADIH PARTIZANOV IN PARTIZANK, MLADINCI V MLADINKA, A KLJUB TEMU JE BILA MLADINA JEKLENA, VEDNO V PRVIH VRSTAH, VESELELA IN NASMEJALA PRI PESMI IN NARODNIH PLESIH. »TO LJUDSTVO BO ŽIVELO«, JE DEL ZGODOVINE MLADINE BOSANSKE KRAJINE. NA SLIKI TVAN (SINISA RAVASI) IN MLADINKA JAGODA (VERA LIČIČ)

RAZVOJ RADIA V JUGOSLAVIJI

vesti v 15 tujih jezikih. Poleg tega prinaša ta postaja oddaje tudi v slovensčini in v makedonščini. Kako so jugoslovanske postaje postale popularne tudi v tujini, pričajo številna pisma, ki jim prejema od jugoslovanskih iseljencev in tudi ljudi drugih narodnosti zvezna radijska postaja v Beogradu iz vseh držav sveta.

Po priletnem planu se bo morala moč jugoslovanskih radijskih postaj zvišati od sedanjih 97 KW na 850 KW. V vseh republikah bodo zgrajene oddajne postaje, ki bodo imele najmanj po 20 KW, dočim bo imela zvezna oddajna postaja v Beogradu 150 KW in kratkovalovno središče v Beogradu pa 210 KW. Obenem bodo organizirali in povečali protivojno domaćih radijskih sprejemnikov tako, da bo znašala proizvodnja od leta 1951 dalje po 150 tisoč radijskih sprejemnikov letno.

V narčtu je tudi proizvodnje zvočnikov in njihova namestitve po vaseh, tovarnah in raznih drugih podjetjih.

PROBLEMI URADNIC

Tudi za uradnike mora veljati načelo „za enako delo enako plačilo“. Samo z borbo si bodo uradnice priborile človeka vredne pogoje dela in življenja

Kadar je pogovor o uradnikih, se nam včasih nehoti in nevede vsili predstava takšnih, kot jih slikajo in opisujejo razne revije in časopisi, ki dajejo s takimi slikami, novelami in crtami napaden pogled na njihovo življenje, njih probleme in težave ter jih prikazujejo skoraj vedno kot lepe, mlade gospodince, ki delajo samo iz dolega časa, ne pa zato, da bi se preživljali.

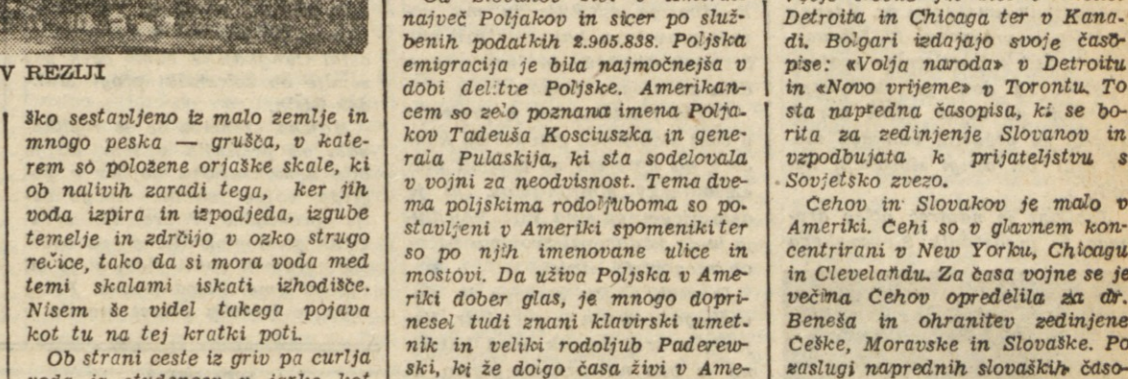
Morda so med mladimi uradniki tudi takšni, katerih nameni in črji so podobni tem, vendar se ti posamezni primeri izgubljajo med drugimi uradniki, ki delajo zato, da bi se lahko preživljali in ki vidijo v svojem delu tudi smisel življenja.

Vse skupaj pa so samo izkoriščane delavke, čeprav se na žalost vse tega ne zavedajo in v svoji naivnosti mislijo, da pripadajo posebni kategoriji, ki je mnogo višja od one, kateri pripadajo druge delavke.

Kakšne so plače teh uradnic? Samo pomislimo, da prejema danes navadna uradnica morda 15 do 20 tisoč lir, kar seveda ni večkrat več od zaslužbe niti za nakup najpotrebnejših življenjskih potrebščin in za razne druge izdatke. Njihove plače se torej precej razlikujejo od plač njihovih stanovalskih tovarišev, čeprav je delo isto, vrstni tudi še težje.

Redke so uradnice, ki napredujejo v svojem poklicu: Navadno ostanejo v čeli službeni dobi samo skromne, nevidne delovne moči, ki morajo dnevno trdo ga-

SNEG... sneg...

NAMESTO ARGENTINSKE MOKE, KI NAM JO STALNO OBLJUBLJAJO, SMO DOBILI SNEG, KI PA JE PRAV TAKO HITRO SKOPNEL, KAKOR JE NEPRICAKOVANO ZAPADEL OBA, MOKA IN SNEG, PA STA BILA ZA NASE BREZPOSELNE SAMO BLAZEV ZEGEN

Slovani v Ameriki

V večnamodni Ameriki, ki je zelo pisana po svoji etnološki sestavi, predstavljajo Slovani važno narodno skupino, s katero mora računati ameriško javno življenje. V Ameriki živi skupno 15 milijonov Slovanov.

Do druge svetovne vojne Slovani niso imeli svoje skupne vsevolpanske organizacije ter so delovali posamezno. Ta okoliščina je slabila Slovane v Ameriki. Najbolj delavni slovenski prvaki so se od nekdaj prizadevali, da bi združili vse Slovane v eno organizacijo. Taka organizacija je bila ustanovljena med drugo svetovno vojno v obliki Vseslovanškega kongresa. Na čelu kongresa je Leo Kržički (Poljak, delavski voditelj), ki je nedavno obiskal večino slovenskih dežel v Evropi.

Bolgarov v Ameriki ni veliko. Večje število jih živi v okolici Detroita in Chicago ter v Kanadi. Bolgari sedaj svoje časopise: »Volja naroda« v Detroitu in »Novo vrijeme« v Torontu. To sta napredna časopisa, ki se borita za združevanje Slovanov in vzpodbujata k prijateljstvu s Sovjetsko zvezo.

Cehov in Slovakov je malo v Ameriki. Čehi so v glavnem koncentrirani v New Yorku, Chicago in Clevelandu. Za časa vojne se je večina Cehov odpravila za dr. Beneša in ohranitev zedinjene Češke, Moravske in Slovaške. Po vsiljeni napredni slovaški organizaciji in naprohi delavskih organizacij se je pričelo pokretati združevanje Slovanov tudi večina Slovakov.

Iseljenci iz Rusije so prišli v Ameriko še davno tega. Rusom je pripadala Aljaska s Aleutskimi otoki, ki je bila kasneje prodana za 7500 dolarjev. V pričetku prejšnjega stoletja so se Rusi naselili tudi v Kaliforniji. Na Aljaski so se sledovj Rusov ohranili do danes po imenih mest. V Kaliforniji se danes nosi neka reka ruski ime Fort Ross. V San Franciscu je Ruska gora, kjer so nekdanji živel Rusi.

Danes živi v Ameriki nad 1 milijon ruskih iseljencev in sicer Rusov, Belorusov in Ukrajincev. Večina se jih je naselila med prvo svetovno vojno ter so bila po večini kmetje, ki sedaj delajo v raznih industrijah. Njihova največja in najbolj napredna organizacija je »Mednarodni delavski red«, ki ima ukrajinško, rusko, rusko, češko, slovaško, srbsko in hrvaško sekcijo.

Posebno pa je dognil ameriški interes herojski odpor sovjetskih narodov v borbi proti nacifasizmu in Zgoda Sovjetske zveze nad njim. Malo ni želja po združevanju vseh ameriških Slovanov nič čudnega ter nima ničesar skupnega s panslavizmom. Zaradi tega pa tudi ni čudno, da z združevanjem ameriških Slovanov, raste tudi spoštovanje do Sovjetske zveze, ki je toliko doprinesla k zmagi nad nacifasizmom in ki je osvobodila slovenske narode od nemškega nacizma in italijanskega fašizma.

V. JAHONTOV

FARNA CERKEV V RAVENICI

ZORA KOŠUTA-JUGOVA

To črtico je čitala Zora Košuta-Jugova na literarnem večeru v Trstu in v drugih krajih Tržaškega ozemlja.

Prisla je iz ozke ulice, tih, počasni korak mačka, ki se plazi proti svojemu plenu. Mrak je v senca skrivna njena oči. Spiznila se je ob podmetu zidu in izginila v temi. Zrak je zatohel in plesniv, tlak vlažen, hiše umazane. Ozko ulice so vse pokrite s perliom, ki je razobeseno od okna do okna preko njih tako, da zakriva vsi tisti majhni koski neba, ki gledajo sem dol. Sonce menda sem nikoli ne postije.

V temi jo je čakal vojak. Pozneje sta zavila v bližnji bar. Držal jo je okoli pasu, korak drži tigor svojo žrtev, da se mu ne smuzgane in uide. Ona je hodila plavajoče in glasno pona. Glede na to, kakor bi zašla v nepoznan svet s čudnimi običaji, katerih na more doumeti. Sprejeli so jo pijani vresčeci glasovi. Rdeči luči so svetlo bleščale in ji jemali od usnega tega hrustca, luči, tobačnega dima in alkohola so ji se skoro avrilo tako, da se je acesela na prvo stolec. Vojak se je zadržal in sedel poleg nje. Med vse to hrečanju in vtipje se je mečala muzika ter dajala temu blaženemu počitju ritem, ki se je stopnjeval, dokler niso zaženketali kozarci. Divji, nečloveški kriki zamagoljavajo so napolnili prostor. Vojak je držal doble za roko in ji kazal bele oboke.

Ni bilo niti groze v njenih očeh. Sedela je kakor v sanjah in čakala, kaj bo. Ali je to človek, ki ji sedi nasproti in ji kaže zobe ali je volk, ki jo bo raztrgal in ušel. Sros ji je komaj še tihotrepčala. Zbežala bi, toliko moči bi se imela, da bi se iztrgala temu nasilju. Toda kam potem? V tisti sivi, živ, grob, med zelene opolake stene — domov? Sest je otrok, ona je najstarejša. Prejatelj list ji je. Oče je brez posla, mati boleha in je podobna stenam, med katerimi živi. Tja ne sme priti praznih rok. Če pride še tako kano ponoci, jih vsi te drobne glavoce, bolj čuti kot vidi, kako se obrnejo proti vratom in čakajo. Ničje se ne vpraša, kaj se dogaja tako dolgo, ne kje je dobila, kar je prinesla. Vsem je težko. Jedo in se smečkajo, toda v obeh jim žgo srda in bolečina. Potem težje in vse je tih. Sliši se samo težko dihanje, ki ga včasih pretira zaradi zadržani vdih. Potem se neshljivo priplazi do nje mati in ona čuti samo, kako padajo na njeno lice tople materine solze in kako ji tih, kakor v snu šepetajo: »Nikoli več... nikoli več...«

Toda ko drugi dan odhaja, je sople ničje na vpraš, kam. Zato mati hira. Kaj pa ji more — šest jih je neboljenih, a oče brez posla.

Ko muzika zopet zatira in jo vojak dvigne, da se zavrtita v divjem plesu, se ona nemočno udžno prestopa v ritmu jazz.

Hrup sople narasča in ona nič več ne sliši, v ušesih ji šumi in ko sde, se luči še vedno čudno razpotevajo vrtijo okoli nje. Nad njo pa se sklanja smečkajoč obraz ženske. Med vse to šumi-

njo se čudno meša njen glas: »Bj, mala, smej se veselo, sicer ga jutri ne bo več k tebi. Saj tudi meni ni lahko — noriča!«

Ta trenutek, kakor da je vse izginilo in utihnilo, je videla pred sabo samo se te večke modre oči ženske, ki se je sklanjala nad njo in njena drobna, vrtava, rdeče prebarvana lica. — »Torej — tu di ti, kot jača!... In že jo je vojak dvignil in zopet se je vse zavrtelo — luči, beli zobje, modre oči in vse se čudno zviljavče vojaške obleke, ki so kakor prazne čunje opelate po zraku.

Jutri je že. Trudno stopa počasno proti domu. V ušesih ji še vedno zveni oni šum in v prvih jo teži. Zveeri so ji izropale dušo, utropale moč, utropale mladost. Zaključila bi od groze, razjokala bi se, vendar ni od nje solz ne krika iz njenih mrtvih prsi. Kdo naj ji pomaga, koga dvigne iz tega pekla.

Burja jo škemi v kožo ter poživlja in krepi. Ob pogledu na bele galbe, ki se potirajo v valovi in na vse to brezkravno morsko gladino, se ji dvignevo prvo, da globoko zajame vase to čisto svežo življenje.

Po ulicah hitijo ljudje, zbirajo

eg v gruče in čudno svetlo jim žarjajo oči. Ponosno dvigajo glave, krepko jim zvene glasovi. Zopet prihaja nova gruča. Mladok deklet sprudaj nosi zastavo in vsi okoli nje glasno prepevajo. Od vseh strani se zgrinjajo delavci.

Zdaj je že blizu doma. Nič več ne hodi počasi, zdaj že teče — in ko odpre vrata, zabudijo v to temno jamo glasovi s oesté — in kakor v odgovor na njen pozdrav odmeva mogočno po ulici: »Vstani te, sužnji iz prokletstva!«

Se mači neboljenček, ki je léžal v ovnjev povit, je dvignil glavo, utihnil in poslušal. Očetu so svetlo začrtnile oči, pograbil je joč in odhitel vne. Njene oči so se srečale z materinimi, v katerih je zasijalo — enikoli več! — in v njen je eraslo veliko upanje. »Mati, jaz grem z njimi!«

Odhitela je na sveto, široko ulico. Ne več sama in plašna, temveč kot del te mogočne lave. Kakor da so čudežno preživela vanjo moč teh ljudi, je rasti v njej vera in spoznanje, da bo edino ob njihovi strani dosegla pravi smoter življenja — in iz prsi ji je kakor krisk sreče zadonel glas, ki se je prelil v mogočno petje: »Vstani te, sužnji iz prokletstva!«

V prihodnji številki bomo pričeli objavljati odlomke iz knjige mladega nemškega oficirja ritmistrja Gerharda Bolta »Zadnji dnevi državne pisarne«. Danes pa prinašamo kritiko tega dela ki jo je napisal sovjetski avtor L. Beziemski.

»Cesar je sel, generali so ostali, tako so govorili ljudje svoj čas o položaju, ki je bil nastal v Nemčiji po prvih svetovni vojni. Res, po polomu nemške vojske je nemška soldaščina iz napravljata odločilno vlogo v političnem življenju države. Še več. Po polomu mednarodne reakcija nemški militaristični kasti posebene naloge v borbi proti naraščajočemu demokratičnemu gibanju.

Nemška soldaščina je uporabila takrat spreten taktični manever. Nemčija je doživela klavna poraz v vojni, ki jo so podpirali njeni militaristični in imperialistični krogi. Deleža in ljudstvo sta doživela po krivdi svojih kolovodij katastrofo. V teh pogojih se spravi njeni militaristi v javnosti določeno vsrjavo o »sunuku v hrbta, da bi se opravičili v obeh nemškega ljudstva.

Ze v decembru 1918 se je pojavila v nemških listih nedotakljiva formula: »Sunek v hrbta. Njeno bistvo je bilo naslednje: nemška armada ni izgubila vojne in ni bila razbita v vojni, armada je verila in spoznanje, da bo edino ob njihovi strani dosegla pravi smoter življenja — in iz prsi ji je kakor krisk sreče zadonel glas, ki se je prelil v mogočno petje: »Vstani te, sužnji iz prokletstva!«

Nemški filister, to »pravno čre-

HITLERJEVI ZADNJI DNEVI CESAR JE ŠEL, GENERALI SO OSTALI

no, natičeno s strahom in upanju, se je v veselijem prijetju take verjeje. Na njenem voziku je bil obnovljen nemški vojni stroj. In ni naključje, da je tajni avtor legende o »sunuku v hrbta« general Ludendorff sredi zakotnega agenta munokonske tajne policije Adolfa Hitlerja.

Hitler je sedem in dvajset let. Nemški imperičem in pruska soldaščina — očeta hitlerizma — sta pridela deščlo do nove, neprimerno hujša katastrofa. Na začetku klop nürnbergskega sodišča so po pravici posadili po krivdi fašističnim poglavarjem enake generale in admirale.

Toda grbova lakhi poravna samo grob, prvi prtgovor. Nemški militaristi znova pripravljata ta svojo nastop na politični areni. Diskreditirana soldaščina skuša vzpostaviti svojo avtoriteto v očeh nemškega malomščina in v ta namen začneja širiti novo legendo, kakor se je širila po prvi svetovni vojni legenda o »sunuku v hrbta«.

V nasprotju s to legendo sedanja varanta rehabilitacije nemške soldaščine ne zanika dejstva voljarske poraza. Toda nemški militaristički klico bi radi znova oprostili odgovornosti za ta poraz. Nisi se zdi ta naklep še tako fantastični, toda nemško ljudstvo skušajo prepričati, češ da nemški generali niso krivi

nemške osvajanosti, niti poloma Nemčije. Prav na takšen stališču stoji avtor nedavno v zapadnih conah Nemčije izdane knjige »Zadnji dnevi državne pisarne« *) nekoli Gerharda Bolta. Ta knjiga s svojim senzacionalnim naslovom se je v Nemčiji precej močno razširila. Časopisi zapadne Nemčije so delali sanjo navdušeno reakcijo in objavljali posamezna poglavja, ameriški list za nemško prebivalstvo »Die neue Zeitung« in hamburški list »Die Welt« pa sta objavila to delo skoraj v celoti.

Vsega tega seveda ne počno slučajno. Vsebina Boltove knjige je o celoti odkrita, s kakšnim namenom se širijo lažna zgodovinska dela, katerih cilj je, reabilitirati nemško generaliteto v očeh nemškega prebivalstva in vsega sveta.

Avtor popelje čitatelja v Berlin, ki ga oblažajo sovjetske armade. Nekdano mastno poslopje nove državne pisarne na Fossstrasse. To je gnezdo, iz katerega je Hitler upravljal Nemčijo. Zanj je slovelo v globoko, večnadstropno posedeljsko zakončino. Prizjem so Goebbels, Goering, Keitel in drugi generali, kakih dvaj-

set adjutantov, cesarova telesna straža, Eva Braun in ljubljena pisica s štirimi mladiči. Pred čitateljem se razvija na pol fantastično življenje pogin ufanjskih kolovodij nacizma. Usoda fronte je že zapetecena, topovi grme na ulicah glavnega mesta, toda adjutantji skrbno razgrinjajo na misah operative »zemljevide in udarjajo s petami poročja o »polažaju na frontah«. Hitlerjevsko komanda vržečino skuša rešiti položaj. Zbirajo zadnje rezerve, v boj vržejo »Volkssturme«, Hitlerjevsko mladino. Izpodzemeljskih kabinetov Hitlerjevke generalnega stana leta obupni radiogrami po vsej Nemčiji. Hitler in njegovi pomagači se zdaj tolažijo s nadami na razkol med savezniki, zdaj pogrežajo v historijo, zdaj eksperimentirajo utopijo svoje bridkosti v vinu.

Paginu zapiski firer se tolaži s ovsuški novih redov in z zgodovinski ekskurzijami. Firer triumfira, ko dobi po radiu vest o smrti prezidenta Roosevelta. Na enem zadnjih posvetovanj oclo zagotavlja svoje pomagace, da ga zmaga bitva.

Boltda pa ne zanima samo Hitler, marveč predvsem nemška generaliteta. V bistvu je njegova knjiga posvečena najbližjim firerjevim sobojnikom v vodstvu oboroženih sil. Na eno prvih mest postavlja general-polkovnika Guderiana, teoretičar in praktika ubliškovite vojne, načelnika generalnega štaba kopenskih čst. Boltd je bil njegov adjutant. Guderian je eden med uglednih voditeljev nemške fašistične armade. S polomom pred Moskvu si je nakopal nemilost. Toda po odkritju zarote 20. julija 1944 ga je Hitler znova sprejel med svoje zaupnike. Boltd opisuje svojega načelnika kot moža, ki drzno ugovarja Hitlerju, predvsem v vojnih vprašanjih. »Ta nasprotja so bila v različnih strateških pogledih« piše Boltd.

»Hitler«, piše Boltd, »ocelo po polomu ardeanske operacije pozmi 1945 ni opustil misli o prehodu v ofenzivo. Guderian pa je menil, da je treba zagotoviti čvrsto obrambo na vzhodu. Hitler ni hotel evakuirati v Prilbiški obkoljeni armadi, Guderian pa jih je hotel ohraniti za protudarece proti sovjetskim armadam. Hitler je pripravil protudarece na področju Budimpešti, nasprotno pa je hotel Guderian poslati najboljše armade proti sovjetskim armadam v Pomeraniji. In tako dalje. Boltd objavlja načrt »srbitve« Berlina, ki ga je predložil Guderian Hitlerju: zbrati vse sile s zapada pri glavnem mestu; umakniti s zapadne fronte najboljše tankovske enote; udariti s boka po sovjetskih armadah; potisniti jih od Berlina.

Boltd pravi, da ta načrt ni bil uresničen po krivdi Hitlerja, ki je znova zasovražil Guderiana in mu lažna dva tedna pred polomom vzel komando.

V enaki luči preganjanih in firerju enasprotištih so opisani tudi nekateri drugi Hitlerjevski generali, predvsem načelnik špijunske generalnega štaba general Heien in načelnik štaba letalskih sil Koller. Če naj verjamemo Boltdu, so mnogi nemški vojaški poveljniki niso borili proti Sovjetski zvezi in drugim demokratičnim silam, marveč proti Hitlerju. Drugi, kakor Keitel in Jodi, so bili igrači v Hitlerjevih rokah. Učinski adjutant, ki je prevzel olgo zgodovinarja, toraj oprost generaliteto odgovornosti za vse, kar se je zgodilo, zlasti pa za vojaško razbitje nemške vojske. Na vsi načine si prisvadeča ločiti voditelje vojske od nacizma. Boltd iz izmišljaja dialoge, v katerih general Burgdorf slovesno pripoveduje o svojih naostičnih zabedah in se odčrne Hitlerju in nacizmu. Prvoje adjutanta in Hitlerjevogo zaupnika serovra svetu kot aborosa za dolžo Nemčijo.

(Se nadaljuje)

LITERARNI NATEČAJ

OB STOLETNICI «SLAVJANSKEGA DRUŠTVA» V TRSTU

Odesek za znanost in umetnost pri Slovensko-hrvatski prosvetni zvezi v Trstu razpisuje v proslavo stoletnice «Slavjanskega društva» v Trstu natečaj:

1. za najboljšo razpravo iz življenja tržaških Slovencev (družbenega, političnega, gospodarskega, kulturnega);

2. za najboljšo novelo ali povest z isto snovjo;

3. za najboljšo ljudsko igro.

Rokopise je treba oddati do 5. novembra 1948 tajniku Slovensko-hrvatske prosvetne zveze (Largo Panfili I-III). V posebni kuverti z geslom, s katerim naj bo označen tudi rokopis, naj bo točen naslov avtorja. Udeležence natečaja opozarjamo, da bo SHP objavila že pred 5. novembrom po svoji uvidenosti tista dela, ki bodo dospela pred rokov. Ocenjevalni odbor bo ta dela naknadno ocenil. Uspeh tekmovanja bomo razglasili na trideseto obletnico smrti Ivana Cankarja.

Za vsako snov razpisujemo dve nagradi: prva 50.000, druga 30.000 lir.

ZMAGE DEMOKRATIČNE KITAJSKE KUOMINTANGOVA VLADA JE ZADNJA LETA VOJNE POPOLNOMA PRENEHALA Z BORBO PROTI JAPONCEM - ČANGKAIŠEK JE SPOMLADI 1945 IZJAVIL: «NAŠA NALOGA BO IZVRŠENA ŠELE TEDAJ, KO BOMO UNIČILI KOMUNISTIČNO PARTIJO.»

Kuomintangova vlada je zadnja leta vojne popolnoma prenehala z borbo proti Japoncem. Sam Čangkajšek je spomladi 1945 izjavil: »Naša glavna naloga je, da uničimo komuniste, kajti Japonci so naši zunanji sovražniki, komunistična partija Kitajske pa naš notranji. Naša naloga bo izvršena šele tedaj, ko bomo uničili komunistična partijo.« Po kapitulaciji Japonske je kitajska rektacija pričela s svojim načrtom za uničenje kitajske demokracije. Kuomintangova vojska si je prizadevala, da bi zasedla vse glavne prometne zveze in mesta, da bi tako lahko pristopila k postopnemu uničevanju narodno osvobodilne vojske in partizanskih odredov. Kuomintangova vojska je v začetku, zahvaljujuči se ameriški pomoči, imela nekaj uspehov. Na spomlad 1947 pa se je položaj v Kitajski temeljito spremenil. Na vseh frontah je prevzela iniciativu narodno osvobodilna vojska. Kuomintangove oborožene sile so se morale omejit na obrambo ter so pri tem utrpele ogromne izgube. Niti vestranska ameriška pomoč niti ameriško vodstvo nista mogli preprečiti težke vojne nespehe. Poraz so postali sestavni del reaktacionarnega »bojevanja« na vseh frontah Kitajske, v Mandžuriji pa, kjer do Hunana in otoka Hainana, kjer delujejo kitajski partizani.

V sredini maja 1947 je pričela sedinjena demokratična vojska Kitajske s splošno ofenzivo v Mandžuriji. Demokratične sile so zaveze več kot polovico ozemlja, ki so ga imeli prej kuomintangovci. Okrog 25 odstotkov vseh kuomintangovih enic je bilo onespoboljenih za borbo. V Čangkajškovih rokah so ostala samo največja mesta: Girin, Čankun, Fusan, Mukden, Anšjan in Inkou. Ob zaključku ofenzive je ostal Čangkajški samo opek pas zemlje ob železniški progi Mukden-Girin.

Majska ofenziva je se razlikovala od prejšnjih v tem, da je bila demokratična vojska v pogledu vojne tehnike mnogo bolj je opriležena. V prejšnjih ofenzivah so demokratične sile osvobje ogromen vojni plen, ki je bil večidel ameriškega izvora. Poleg tega je ljudska oblast stavila v

plima neprijetna za kuomintangovo bando.

Narodno-osvobodilna vojska je v provincah Sansi, Gansu in Njnsja pričela v aprilu lanskega leta s močno protiofenzivo. Ob enem so demokratične sile pričele s močnimi napadi tudi v pokrajini Sansi, ki leži med pokrajinama Sansi in Gansu. Težek položaj za reaktacionarne sile je tudi v pokrajini Sansi. Od 105 važnih mest je v rokah reaktacionarjev samo še 16.

Vojške operacije velikega obsega se vodijo na polotoku Santsungu. Na tem delu centralne Kitajske so kuomintangovci koncentrirali okrog 400.000 vojakov. Tu je Čangkajšek pričel s močnimi napadi in si prizadeval, da bi uničil narodno-osvobodilne sile. V začetku je imel Čangkajšek nekaj uspehov. Zadanje čase pa se je situacija spremenila. Demokratične sile so zadale kuomintangovim silam več težkih udarcev in nato same prešle v ofenzivo. Zaveze so važni oporišči mesti Gaomi in Lajan. Poltg tega so obvaldale tudi železniško progo, ki vodi v Tiencin. Sam Tiencin je težko ogrožen. Kuomintangove bande so ga rešile, ker so okrog in okrog nasilpale minka polja.

Tudi južno od Rumene reke — Hoang-Ho za Čangkajška in njegove čete položaj ni dosti bolj kuomintangovske vlade. Predsednik naukiške delave Can Cun je konec oktobra izjavil, da kuomintangov kontrolira samo 9 odstotkov mandžurskega teritorija. Ob enem je izjavil prvi minister kuomintangova, da se Mandžurija ne more smatrati za trajno bazo naukiške vlade, s drugimi besedami, da jo bodo morali slij ko prej zapustiti.

Konco prejšnjega leta se je začela nova ofenziva demokratične vojske v Mandžuriji. Demokratične sile so zaveze mesto Čntu, ki leži med Mukdenom in Šipin-ki, ter znaten del železniške proge, ki vodi proti Šanghaj Guanu v severni Kitajski. V saemem Mukdenu je proglašeno vojno stanje ter je brez goriva in luči. Kakor piše kitajski tisk, je izjavil komandant kuomintangovih čet v Mandžuriji general Zen Cen, da bo zaradi slabega zdravja zapustil Mandžurijo. Iz vsega tega se vidi, da je mandžurska

nem delu združila s krajevnimi borci. V mnogih mestih je proglašeno obsežno stanje.

Leto 1947 je temeljito spremenilo položaj kitajskih militaristov.

Niti ameriška pomoč niti splošna mobilizacija nista mogli rešiti kuomintang od težkih porazov, ki so iz temelja poslabšali Čangkajškovo položaj na vseh področjih Kitajske. Narodno-osvobodilna vojska je osvobodila ogromna ozemlja ter v letu dni zajela 700 tisoč vojakov in oficirjev. Na demokratski stran so prestopile cele edinice ter mnogo kuomintangovih generalov, ki so zavezniški visoke položaje. Tako na primer je prestopil komandant tretje kuomintangove armije general Can-Cun, dalje general Han Mej-Cun, Cen Kej Ven, Cao Hou in mnogi drugi.

Leto 1947 je obkrepilo položaj kitajske demokracije. Okreplje se kljub prizadevanjem reaktacionarnih kitajskih sil in ameriških imperialistov, ki bi radi senužnjili Kitajsko. Kitajske ljudske množice pa z vsem poltom nadaljujejo z borbo in verujejo v končno zmago in svobodo.

J. R.

IZ REZIJE

V Reziji so začelo toipe trikoloristov po navodilih svojih gospodarjev predvotivno kampanjo naslaja. Ker je v Reziji ljudstvo slovensko, bi ga hoteli plačati trikoloristi z vsemi slami prekisa. Čangkajšek je septembra 1945 prišil, da bi volili za De Gasperijsvo ali pa za katero koli drugo protiljudsko stranko. Predvsem vršijo ogabno propagando proti italijanski komunistični stranki in Demokratični fronti Slovencev. Ze sedaj so jih prešli iz znanih centrov, da bi Demokratična ljudska fronta, če bi zmogla pri volitvah, predala Rezijo in druge kraje Jugoslaviji.

Skupine tolp razpolgajo seveda z obilico denarja in z raznim orožjem. Denar trošijo po gostilnah in tam terorizirajo mirne goste. Posebno aktiven je komandant trikoloristov v Reziji, o katerem smo že pisali. Ta tip celo prepoveduje slovensko petje v gostini. Tako je ta napltnjenec neki dan pokličil na odgovornost neke mladeniče in Njuvi, ker so prepevali slovenske pesmi. Pantje si pa niso dali zapovedovati in so mu odgovorili, tem, da so ga premlatili.

Da te tople lakho neovirano vršijo naslaja so krivi predvsem tamkajšnji karabinerji, ki jim državni roko in nicasar ne podvzamejo proti njim, čeprav vedo, da nosijo orožje. Ljudstvo se nima na koga obrniti, ki bi ga zaščitil, ker imajo v Reziji vsi oblast v svojih rokah trikoloristi.

Dolžnost je višjih oblastv v Vidmu, da temu nezadržnemu stanju napravijo konec, ker so bile po časopisju in tudi ustno na lo večkrat opozorene. Če ne bodo odgovorni v Vidmu nicasar podveli, bodo nosili soodgovornost za ves teror, ki ga levajojo neodgovorne tope nad mirnim in neoboroženim ljudstvom v Reziji.

LIŠČECA PRI NJIVI

Do so oboroženi trikoloristi so zadržajni petnajst dni že trikrat ponovi prišli pod stanovanje tov. Stege Artura. Tov. Stega je v stalni nevarnosti pred temi banditi in je o tem obavestil tudi apudntata karabinerjev, ki pa ni nicasar podvel, temveč je samo tjavendan dejal tovrstne Siegi, da jih tudi oni iščejo. To iskane je zelo čudno, saj nikoli ne ulovijo nobenega, čeprav so im trikoloristični nasilneži dobro znani.

Če do što tako naprej, bo ljudstvo prisiljeno braniti se samo, ker ne more zaupati obrambe svojega življenja takim organom svoje varnosti, ki niso nikoli tam, kjer je njihova pomoč potrebna. (Po »Sočis«)

Češki učenk Dr. Nejedly SEDEMDESETLETNIK

Predsednik češke Akademije znanosti in umetnosti dr. Zdenek Nejedly je praznovat 10. februarja t. l. sedemdesetletnico svojega rojstva. Ta dan je slavnostno proslavil ne samo češki narod, ampak so počastili velikega moža tudi vsi drugi slovanski narodi.

Jubilant je naraveč drugi dogrega že predsednik Slovenskega

jen napredek. Čehoslovaki do lastivo ga spoštije in mu veruje prav tako, kakor on sam ljubi svoje ljudstvo in neprestano dela za njegov blagor.

Češka filharmonija je privedila v čast slavljena slavnostni koncert, na katerem so izvajali tudi »Mladinsko simfonjeto«, ki je delo njegovega sina Vta Nejedlyja in jo je daroval svojemu očetu ob njegovi 60-letnici.

Is vseh slojev češkega in slovaškega ljudstva je prejel dr. Nejedly nebroj čestitk, med katerimi je bilo najvažneje pismo, ki mu ga je pisal predsednik republike dr. Beneš, ki je pohvalil predvsem njegovo delo kot zgodovinarja in študij, ki ga je povzetal objasniti dela češkega skladatelja Bedricha Smetana, katerega velik pomen je šele on pokazal v svoji pravi luči.

POLJSKA ČITALNICA V BEOGRADU

Poljski so organizirali v Beogradu svojo čitalnico, katere skoraj vsak mesec popolnoma menja svoj videz. Iz domovine prihajajo namreč vsak teden številni dnevniki in drugi periodični tisk za gospodarstvo, politično in kulturno delavost. Tudi med knjigami je bogata izbira in med njimi so dela sodobnih, nprdnih poljskih pisateljev kot na primer Vanda Wasiljevske itd. Po stenah je razveščenih vse polno fotografij in slik, ki prikazujejo delo poljskega naroda za izpolnitve triletnega državnega plana.

FILM O ŽIVLJENJU K. MARXA

Italijansko filmsko podjetje »Aurora film« bo v kratkem začelo s snemanjem filma o življenju Karla Marxa. Od italijanske povojne proizvodnje poznamo že film »Kim — odprto mesto«, ki ga štejemo med najnaprednejše italijanske filme. Palestinska vlada je prepovedala njegovo predvajanje, ker prikazuje sodobne otroke v osvobodilnih borbah, kar da bi slabo vplivalo na palestinsko mladino.

ST. PETER OB NADIZI

V nedeljo 15. t. m. se je vršilo v St. Petru konferenca Demokratične ljudske fronte za delo, mir in neodvisnost. Kot glavni govornik je nastopil general Pia-

STUPICA

Stupica je tudi ena izmed beneških vasi, ki nimajo električne napeljav. Pred časom je bila s strani oblasti dodeljena velika vsota denarja za napeljava elektrike po Benečiji. Kljub temu je zahvalno furantska elektrifikacijska družba prispevek ljudstva za material in usluga vas je morala sama postaviti drogeje, kar je zahterevalo mnogo prostovoljnega dela in tudi denarja. Vsaka družina je morala plačati približno 4000 lir. Ker živijo v Stupici samo rečni ljudje in niso mogli plačati zahtevani znesek, niso dobili luči.

RONEC

Demokristjani se v predvotivni kampanji poslužujejo najrazličnejših umazanij sredstev, da bi aseegli čimveč pristajež, seveda na škodo revnega ljudstva, kot dokazuje naslednji primer: Pred tednom je dospela v Ronco pošiljka zavojev sprjatiškega viaska, namenjena najrevnejšim družinam. Kot po navadi jih je oblast razdelila samo pradinikom demokristjanske stranke. Dejstvo je samo po sebi umovno, saj so prav oni poskrbeli, da postaja Italija monopol ameriških trustov.

IZ SLOVENSKE BENEČIJE PIŠEJO

scioji države, odpravo brezposelnosti in neodvisnost. Konferenco je zapustila globok vtis med domačini, ki so vendarle razumevali, da je ljudska fronta živa stvarnost in zgodovinska najnost, ki se dejansko bori za boljše življenje delovnega ljudstva.

AZLA

V Azli je dan sv. Valentina ljudski praznik. Domačini se zbirajo v gostinah, mladina se zabava. Tako prihke ukajajo seveda neofasističnim tolpam, ki jih izrabljajo v svoje namene.

Tako so se dan sv. Valentina popolne zbrali v neki gostilni trikoloristi in pili bratovščino s orožniki iz St. Petra. Ko so bili vinjeni, so začeli psovati domačine, predvsem Konta in Biričiča; Biričič so celo pristnili, in jim je sledil v drugo sobo, kjer so mu prigovarjali, da naj menja mišljenje, ker bodo v nasprotjem primeru oni poskrbeli, da ga spravijo na pravo pot.

ČEDAD

Meseca maja 1945 so se naselili po raznih hotelih mesta oddelki jugoslovanske armade. Ko je jugoslovanska armada zapustila osemvalno razvne s lastniki hotelov. Nato so se v iste prostore naselili Anglomerikanci. Po ratifikaciji mirovne pogodbe so tudi oni odšli in pustili odprte račune najemniki in povročili škodo, ki je precej visoka.

Tako se je zgodilo v hotelu »Trestec«, cigar lastnik Brili Mario je že nesčetokrat zahteval poravnavo, toda brez uspeha. Lokalne oblasti so mu odgovorile, da Amerikancev ni več in da mu Italija ne bo plačala 300 tisoč lir. Morala bi lahko posredoval prof. Srožica, ki je v tako dobrih odnosjih s strici iz Amerike?

(Po »Sočis«)

— Kaj delaš z mačko? — Nič, nočoj bom povabili znanec na večerjo!

Tako vladajo Indijo

GENERALNI GUVERNER INDIJE ANGLEZ LORD MOUNTBATTEN NA OBISKU PRI MAHARADZI, OB TEJ PRILIKI JE LORD UZROČIL MAHARADZI ODLIKOVANJE »RED INDIJSKE ZVEZDE«. BURKEZ IN GOSPODAR SI PODAJATA ROKI, MEDTEM KO INDIJSKO Ljudstvo STRADA NA RAČUN LUTKE ANGLEŠKEGA IMPERIALIZMA

FRANGOSKO - ŠPANSKA MEJA ODPRTA

Ustvaritev ameriških zračnih oporišč na frankističnem ozemlju - Ponovno francoško-španska zbiljanje je žalitev padlih žrtve ter je zbudilo ogorčenje francoškega naroda

Potovanje degaullističnega poslanca v Španijo je končno dalo svoje sadove.

Med Francovim znanim ministrom Artavom in med predstavitnikom francoske vlade Hardionom je bil sklenjen dogovor o pretem prehodu potnikov obeh držav ter o vzpostavitvi telefonskih, telegrafskih in trgovskih zvez. Na podlagi tega dogovora se ju sedavno tega ponovno očepila francoško-španska meja.

Ta novica pa je imela tudi globljy odmev. Povročila je veliko nezadovolj